

A HAZUG ÉS A SZÓT SZÓRA MONDÓ.

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy dologkerülő fia. Vén volt már a szegény ember, de azért a fia még keresztül szalmát se tett a házba, ha mindjárt fölesett volna is benne, - pedig már embernői kort ért, pedig már 30 éves is volt; - hanem mindig ott kotnyeleskedett a fazekak körül s egyebet sem tett, mint örökkön örökké két krajczáros cseréppipáját szitta. Ha kiégett, újra megtömte, de ezt is oly immel-ámmal tette, hogy egy álló óráig is elmotyogott vele.

Itt a vén ember mindaddig szót se szólt, míg a dolgot birta, csendesen szántogatott, vetegetett, s ha megért az istenáldása, learatta, kérébe kötözte, keresztbe rakta, majd hazavitte, kicsépelte, felszelelte s a mi dologkerülőnk csak a készhez ült; - de mikor az öreg ember már

egyátaljában nem birta a dolgot, azt mondja a fiának:

- Ugyan édes fiam, hát mire nézed te a napot, mért nem dolgozol, mert miből tartasz te el engem öregségemben, második gyermekkoromban?!

- Hahó apám-uram, felelt a dologkerülő, eltartom én kigyelmedet hazugságból is! Azért hogy szavamat beváltsam, most mindjárt elindulok országvilágszerte hazugsággal keresni kenyeremet, majd meglátja kelméd, hogy ez ám csak a jó mesterség.

No jól van, a dologkerülő elindult országvilágszerte; a hátára vetette a tarisznyát, kezébe vette a botját s ment mendegélt hetedhét ország ellen, tulonnan túl, innenen innen, egyszer előtalál egy magaszőrű embert, szóba áll vele s azt kérdi tőle:

- Hej, atyafi, tudsz-e szót szóra mondani?

- Tudok, válaszolt az a bizonyos ember.

- No, ha tudsz, úgy jöszte velem. Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, tulonnan túl, innenen innen, egyszer előtalálják a szolgabíró, ki négy lovas kocsin elvágatott mellettük.

A szolgabírónak igen gyanusnak tetszett a két ember, azért megállította a kocsiját s azt mondja a hajdujának:

- Hallod-e Jancsi! nézd, amott megyen két bujnyik-forma ember, azok bizonyosan zshiványok lesznek: azért parancsold meg nekik, hogy tüstént ebben a szempillantásban itt teremjenek a szemem előtt, különben mindjárt vasra veretem a gazembereket!

Itt a hajdu leugrik a bakról, odaszalad a két emberhez, s tudtukra adja, hogy rögtön jelenjenek meg a tekintetes szolgabíró ur előtt, mert különben lesz ne-mulass.

Mit volt mit tenni a két embernek, ott voltam, a hol mondták, úgy láttam, mint most, kalap levéve odasompolyogtak a kocsihoz.

- Hát gazemberek, mert a szemetekből látom, hogy azok vagytok, hogy hinak?

A két ember elmondja, hogy ennek meg ennek.

- Honnan jöttök?

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz, gazember, hisz Pest-felé mentek!

- Jaj, kérem alásan, valamit ott felejtettünk, hát azért megyünk, felelt a másik.

- Hát mi újság Pesten? kérdi tovább a szolgabíró.

- Ott bizony, instállok alásan, nincs egyéb, felelt a hazug, mint akkora madarat mutogatnak, hogyha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten van, a másik pedig Budán.

- Ejnye kánisz tota máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!... Hej, Jancsi, hegedülj csak 25-tőt ennek a gazembernek a farára!

Itt a mi hazugunkat lekapják a tiz körméről s olyan huszonötöt hegedültek el rajta, mint a peták.

Mikor a hazug kikapta a maga porcióját a mint dukál, odalép a kocsihoz s azt mondja a szolgabírónak:

- Megkövetem alásan a tekintetes urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem a királyhoz apellálok, hogy a tekintetes úr engem minden igaz ok nélkül huszonötig veretett.

No erre a szolgabíró nem szólt semmit, hanem a másikhöz fordult, mondván:

- Hát te gazember, igaz-e az, hogy Pesten olyan nagy madarat mutogatnak, hogyha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten van, a másik pedig Budán, he, felelj rögtön erre a kérdésemre?!

- Megkövetem alásan a tekintetes szolgabíró urat, felelt a szót szóra mondó, - én Pesten akkora madarat nem láttam, mely ha kiereszti a két szárnyát, az egyik vége Pesten, a másik pedig Budán, hanem láttam akkora madártojást, hogy 24 ember 7 öles vas ruddal hengergeti.

Itt a szolgabíró gondolkozóba esik s mondja magában: oly nagy madártojás és olyan nagy madár, hát ki tojta volna azt a nagy tojást, ha nem az a nagy madár, már igaz... Mondom, alighogy ezt elgondolta magában, azt mondja a hazugnak:

- Édes jó barátom, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, hanem ha elállsz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne, itt van, adok 100 forintot kongóban.

A hazug elvette a 100 forintot s feleközepét a szót szóra mondónak adta, a szolgabíró pedig tovább ment.

Itt volt már a hazugnak 25 mogyorófaczúja a farán és 50 forintja a zsebben s azzal tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek tulonnan túl, innenen innen, egyszer elől-utol találja őket a viczispán. Ennek is igen gyanusnak tetszett a két ember, azért megállítja a hintót s azt mondja a huszárnak, szót szólván:

- Hallod-e Jancsi - mert így hitták a huszárt - nézd csak, amott megyen két bojnyik-forma ember! azok alkalmasint zsványok lesznek: azért fogd fülön őket s hozd a szemem elé.

Itt a huszár leugrik a bakról, szalad a két ember után, hogy álljanak meg, mert a nagyságos viczispán ur hivatja.

Mit volt mit tenni a hazugnak és a szót szóra mondónak, odasompolyogtak a hintóhoz levett kalappal.

- Hát gazemberek, kezdé beszédét a viczispán, mert a szemetekből olvasom ki, hogy azok vagytok, hát hogy hinak titeket?

A hazug és a szót szóra mondó mondja, hogy ennek meg ennek.

- Hát honnan jöttök? kérdi a viczispán.

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz gazember, hisz Pest-felé mentek!

- Jaj, kérem alásan, felelt a szót szóra mondó, valaminket ott hagytuk, most azért megyünk.

- Hát mi ujság Pesten? kérdé tovább a viczispán.

- Ott bizony, megkövetem alásan a tekintetes és nagyságos viczispán urat, nincs egyéb, hanem a Duna lángba borult és fenéig kiégett.

- Ejnye, kánisz tóta máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!.... Hej, Jancsi állj elő!

Előáll a Jancsi.

- Hegedülj csak ennek a semmire-kellőnek a farára huszonötöt!... még ő engem bolonddá akar tenni!...

Itt lekapják a tiz körméről a hazugot, Jancsi pedig olyan huszonötöt szózott a farára, hogy tudom mig él se felejt el, hanem mindig a szájában lesz az ize.

Mikor a hazug kikapta a maga porcióját, föláll, odamegyen a hintóhoz s azt mondja a viczispánnak:

- Már megkövetem a nagyságos viczispán urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem egyenesen a királyhoz apellálok; mert engem a nagyságos viczispán úr minden törvény és minden igaz ok nélkül veretett meg.

No, erre a viczispán nem szólt semmit, azt is lassan mondta, hanem odafordult a szót szóra mondóhoz s azt kérdi tőle:

- Hát gazember, igaz-e az, hogy Pesten a Duna lángba borult és fenéig kiégett?

- Megkövetem alásan a nagyságos viczispán urat, felelt a szót szóra mondó, én azt egész bizonyossággal nem merem állítani, hogy a Duna lángba borult és fenéig kiégett volna, mert nem láttam; hanem azt láttam, hogy a pesti és budai piaczkon annyi a sült-hal, hogy azokat az

irdatlan nagy házakat tetézi.

A viczispán gondolkozóba esik s elgondolta magában: annyi a sült-hal, hogy a házakat tetézi, hát honnan volna az, ha nem onnan, hogy a Duna csakugyan lángba borult és fenéig kiégett... már igaz... Mondom, alighogy ezt elgondolta, azt mondja a hazugnak:

- No édes fiam, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, hanem azt mondom én neked: hogyha elállsz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne itt van 200 forint.

A hazug megkapta a 200 forintot s feleközepét a szót szóra mondónak adta, a viczispán pedig tovább hajtatott.

Igy volt már a hazugnak 150 forintja és 50 mogyorófa-pálczája. S azzal aztán tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek hetedhét ország ellen, tulon túl, innenen innen, egyszer látnak feléjük közeledni egy hat lovas hintót, melyben maga a főispán ült. Elöl inas, hátul hajdú, a hintó mellett pedig hat lovashuszar nyargalt.

A főispán elhajtat a hazug és szót szóra mondó mellett. Ennek is igen gyanusnak tetszett, a hazug, meg a szót szóra mondó: azért megállította a hintóját s azt mondja a Jancsinak:

- Hallod-e Jancsi - mert közbe légyen mondva, így hitták az egyik huszárt - hallod-e Jancsi, nézd csak, amott megyen két bojnyik-forma ember, kik alkalmasint hamarabb mint nem, zsványok lesznek: nosza fogd csak fülön, hozd ide az én szemem elé.

Itt a huszár utána rúgta a két jó madárnak s csakhamar beérte őket, kiknek aztán azt találja mondani:

- Hej, atyafiak, megálljanak csak kentek, mert a méltóságos főispán ur hivatja!

Mit volt mit tenni a hazugnak és a szót szóra mondónak, odaállitanak a főispán elé kalap levéve, kiknek az aztán azt mondja:

- Hát gazemberek, mert a szemetekből látom, hogy azok vagytok, hogy hinak?

A hazug, meg a szót szóra mondó megfeleltek a kérdésre, hogy ennek meg ennek.

- Hát honnan jöttök gazemberek? kérde tovább a főispán.

- Pestről, felelt a hazug.

- Hazudsz gazember, hisz Pest-felé mentek.

- Jaj, kérem alásan, felelt a szót szóra mondó, ott felejtettünk valamit, most azért megyünk.

- Hát mi ujság Pesten?

- Ott bizony, megkövetem alásan a méltóságos főispán urat, nincs egyéb, mint meghalt a Jézus Krisztus: azért az egész város gyászszal, feketével van bevonva.

- Ejnye, kánisz tota máter, hát te még engem lóvá akarsz tenni!... nosza fogjátok meg s hegedüljetez csak a farára huszonötöt.

Itt a mi hazugunkat lekapják a tiz körméről s olyan huszonötöt sóztak a farára, hogy mig él sem felejtí el, hiszem azt az egyet!

Mikor a hazug kikapta a maga porczíóját a mint dukál, fölállt s odamegyen a főispánhoz s azt mondja neki:

- Megkövetem alásan a méltóságos főispán urat, de én ezt abba nem hagyhatom, hanem egyenesen a királyhoz apellálok; mert engem minden törvény és minden igaz ok nélkül veretett meg.

No erre a főispán nem szólt semmit, azt is lassan mondta, hanem a szót szóra mondóhoz fordult s azt mondja neki:

- No te gazember, hát igaz-e az, hogy Pesten meghalt a Jézus Krisztus?!

- Megkövetem alásan a méltóságos főispán urat, én azt egész bizonyossággal nem merem állítani, hogy Pesten a Jézus Krisztus meghalt volna, mert nem láttam; hanem azt láttam, hogy ott a földtől kezdve egész a magas ézig mennyei lajtorják vannak támasztva, melyeken feketébe öltözött angyalkák járnak le s fel.

Itt a főispán gondolkozóba esik s elgondolta, hogy minek volnának a földtől az ézig támasztott mennyei lajtorják, ha csakugyan a Krisztus nem halt volna meg. Mondom, mikor ezt mind elgondolta, azt mondja a hazugnak:

- Hallod-e barátom, lehet hogy igazad van, lehet hogy nincs, azért ez szóm és mondásom, hogyha elállasz attól, hogy a királyhoz apellálsz, ne itt van, adok 300 forintot kongóban.

A hazugmondó a 300 forintot szépen fölvette s feleközepét, 150 forintot a szót szóra mondónak adta. Így volt már a hazugmondónak 300 forintja és 75 mogyorófa-pálczája a farán. Aztán elváltak egymástól, az egyik jobbra, a másik pedig balra ment s mindegyik szerencsésen hazajutott.

- No apám-uram, szólt a hazugmondó, itt van, 300 forintot szereztem össze - hazugsággal, hanem a dolog végén egy kis csombók van, már mint 75 darab mogyorófa-pálcza, melyeket én tanulság okáért magamnak tartok meg, a 300 forintot pedig átadom kigyelmednek, hogy legyen miből istápolni.

A hazugmondó aztán hozzálátott a munkához, megfogta az ekeszarvát s ezt mégis könnyebbnek találta, mint azt a 75 mogyorófa-pálczát.

Eddig volt, mese volt, talán igaz se volt.

SAJÓVÖLGYI
EREDETI NÉPMESÉK

ÖSSZEGYŰJTÖTTE
MERÉNYI LÁSZLÓ

PEST, 1862.
HECKENAST GUSZTÁV.

TARTALOM

ELSŐ KÖTET

AZ ÓLOMBARÁT
A TÖRÖK-ZULTÁN FIA
A JÓ-FIU
A VILÁGUL SZALADT SZEGÉNY EMBER
AZ ARANYFOGU TESTVÉREK
A HAZUG ÉS A SZÓT SZÓRA MONDÓ
A VITÉZ SZABÓ
A MÉSZÁROS-LEGÉNY
AZ OBSITOS
A SZÁMLÁLHATLAN SOK JUH
A SZEGÉNY ASSZONY KAKASA

MÁSODIK KÖTET

SZÉP MIKLÓS
A HÁROM KALMÁRFI
A KILENCZ
A SZEGÉNY EMBER ÉS A VARJAK KIRÁLYA
A KERESZTLEÁNY
BRÚGÓ, AZ ÖRDÖG
TILINKÓ

<http://mektukor.oszk.hu/07900/07953/07953.htm#6>